

MODUŁ I

Podstawy diagnozy i terapii funkcji poznawczych

www.kursyzdalne.com

Diagnoza neuropsychologiczna

Diagnoza neuropsychologiczna (DN) jest specjalistyczną odmianą diagnozy psychologicznej, mimo że w jej przypadku korzysta się z dorobku neurologii klinicznej, psychiatrii, teorii o poznaniu, językoznawstwa i innych nauk o człowieku. Polega na ocenie metodami psychologicznymi funkcji psychicznych i zachowania — rezultaty są odnoszone do wiedzy z zakresu szeroko rozumianej neurobiologii. Analizie poddaje się procesy poznawcze (percepcję, myślenie, procesy uwagi, pamięciowe, językowe i mowy, funkcje wykonawcze, liczenie, pisanie, czytanie itd.), afektywne (charakter ujawnianych i przeżywanych emocji, ich natężenie, stabilność, adekwatność), wgląd — samoświadomość własnego funkcjonowania, zachowanie — w sferze relacji interpersonalnych, kompetencji zawodowych itp. Źródłem informacji o znaczeniu diagnostycznym są także: obserwacja, wywiad i rozmowa z badanym, jego bliskimi, analiza dokumentacji medycznej, szkolnej itd. Dostarczają one danych na temat prawdopodobnej etiologii deficytów, z podkreśleniem roli i specyfiki patomechanizmów biologicznych (np. schorzenia układu sercowo-naczyniowego), a także środowiskowych (np. czynniki niekorzystne dla rozwoju, wzmacniające lub kompensujące objawy neuropsychologiczne); charakteru, nasilenia i dynamiki aktualnych problemów w kontekście dotychczasowego funkcjonowania diagnozowanej osoby.

Ogólnym celem DN jest określenie związku między zachowaniem człowieka a stanem jego mózgu. W znaczeniu klinicznym (kliniczna diagnoza neuropsychologiczna) wynik diagnozy neuropsychologicznej powinien: a) wyjaśnić istotę/mechanizm dysfunkcji procesów psychicznych i stanowić punkt wyjścia dla zaplanowania różnych form pomocy, na przykład psychologicznej, neuropsychologicznej, medycznej czy środowiskowej lub też b) pozwala wnioskować, czy trudności te są związane/sugerują patologię mózgową. W

szerszym znaczeniu DN umożliwia pozyskanie danych o tym, w jaki sposób nieuszkodzony mózg generuje procesy psychiczne — umysł, i w jaki sposób dochodzi do ich dezintegracji w przypadku jego patologii.

Czemu służy diagnoza neuropsychologiczna?

Cele DN ewoluowały wraz z rozwojem wiedzy o mózgowych mechanizmach i psychologicznej organizacji funkcji psychicznych i zachowania. Początkowo DN postrzegano jako pogłębioną wersję diagnozy neurologicznej, rozwijającą się w odpowiedzi na próby interpretacji zmian w zachowaniu nieujmowanych w ocenie medycznej. Analizowano procesy psychiczne u osób głównie z ograniczoną (ogniskową) patologią mózgu, wykazując obecność specyficznych i wybiórczych trudności, tworzących charakterystyczne dla lokalizacji patologii zespoły objawów — ten sposób wnioskowania jest określany mianem analizy syndromologicznej.

Dane neuroobrazowe i rezultaty badań realizowanych na podstawie współczesnych koncepcji neuropsychologicznych umożliwiły rozszerzenie DN na inne rodzaje dysfunkcji mózgowych (rozsiane, postępujące, tzw. czynnościowe, ujawniające się we wczesnych fazach rozwoju itd.). Współcześnie DN stanowi domenę psychologii, choć jej specyficzną cechą jest interdyscyplinarność. Jej główne zadanie to opis zachowania, określenie charakteru jego zmian i związków ze stanem mózgu oraz prognoza, czyli przewidywanie skutków zmienionego zachowania i procesów psychicznych.

Przykłady zaburzeń

Nieadekwatne zachowanie (skracanie dystansu, brak wglądu we własne trudności, dowcipkowanie, obojętność, apatia) Upośledzenie komunikowania się słownego, także mimo braku objawów afazji, np.: zaburzenia motoryczne z/bez deficytu językowego, zaburzenia w zakresie rozumienia i logiki wypowiedzi, nierozumienie przenośni czy żartów Błądzenie; ignorowanie